

САЙТАРЛИ Н.І., к.е.н., асистент кафедри обліку і оподаткування,
ОДАУ

ОБЗОР МЕТОДИКИ АНАЛІЗУ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ ПІДПРИЄМСТВ В СУЧАСНИХ РЕАЛІЯХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Базовим інформаційним джерелом прийняття управлінських рішень для отримання об'єктивної, достовірної та повної інформації щодо формування грошових потоків є Звіт про рух грошових коштів, який відображає надходження і вибуття грошових коштів протягом звітного періоду в результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності.

Згідно до НП(С)БО 1 Звіт про рух грошових коштів надається лише у складі річної фінансової звітності всіма суб'єктами господарювання окрім банків, бюджетних установ, суб'єктів малого підприємництва, представництв іноземних суб'єктів господарської діяльності [4].

У Звіті про рух грошових коштів суб'єкти підприємницької діяльності розгорнуто наводять суми надходжень та видатків, що виникають у результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. Для зовнішніх користувачів даний звіт є значимим, тому що він є джерелом інформації про ліквідність, платоспроможність, фінансову гнучкість підприємства, з яким вони співпрацюють або будуть працювати у майбутньому.

Захарова Н.Ю. наголошує, що підприємство може на свій розсуд заповнити форму № 3 (за прямим методом), або форму № 3-н (за непрямим методом), що закріплюється в наказі про облікову політику [19, с. 2].

Ряд авторів рекомендують розпочати аналіз грошових потоків виходячи з поставлених завдань і інформаційної бази підприємства. Для цього варто здійснити експрес-аналіз і поглиблений комплексний аналіз грошових потоків підприємства [2, с. 233-234].

Експрес-аналіз грошових потоків базується на визначенні типових ознак, які дають можливість швидко і доволі точно визначити характер

процесів, що відбуваються, не виконуючи глибоких досліджень, які потребують додаткового часу і засобів. Експрес-аналіз проводиться за даними фінансової звітності, орієнтований на зовнішніх користувачів і включає до свого складу чотири етапи:

1. Перевірка фінансової звітності за формальними та якісними ознаками, наявність форм фінансової звітності, коротка характеристика об'єкту дослідження.

2. Відбір показників, найістотніших у діяльності підприємства, визначення змін, що мали місце в господарській діяльності.

3. Розрахунок і оцінювання відібраних показників для характеристики фінансового стану.

4. Здійснення висновків і розроблення пропозицій.

В свою чергу, комплексний аналіз у сучасних умовах орієнтований на взаємопов'язане вивчення всіх існуючих умов реалізації бізнесу, всіх його сторін, сегментів і підрозділів. Він повинен сприяти розробленні нових управлінських рішень, економічно їх обґрунтовувати та слугувати базою оперативного, тактичного та стратегічного планування.

Розпочинати аналіз грошових потоків доцільно із загального оцінювання динаміки залишків грошових коштів та чистого руху грошових коштів за ряд періодів, радить Спільник І, що дасть змогу оцінити тенденції та закономірності їх зміни й рівня абсолютної ліквідності підприємства роботи [5, с. 70]. В свою чергу, на думку кола науковців, дані показники можуть бути доповнені наступним показником – прибуток до оподаткування, який допомагає з'ясувати взаємозв'язок між цими показниками [2, с. 235].

Наступним кроком може бути характеристика ролі грошових потоків у формуванні оборотного капіталу підприємства.

З метою удосконалення організації і методики планування грошових потоків для забезпечення цілей підприємства, необхідно чітко визначитись з основними етапами проведення аналізу грошових потоків, що надасть

інформацію для оцінки діяльності підприємства в минулому, теперішньому часі, а також буде слугувати підґрунтям для прогнозування і планування грошових потоків на майбутнє.

На основі опрацювання ряду праць науковців Мельничук Г.С. рекомендує аналіз грошових потоків підприємства слід проводити за наступними етапами:

1-й етап. Аналіз обсягу та динаміки грошових потоків в цілому, вхідних і вихідних грошових потоків зокрема.

2-й етап. Аналіз джерел формування грошових коштів.

3-й етап. Аналіз напрямів використання грошових коштів.

4-й етап. Аналіз рівномірності та збалансованості грошових потоків.

5-й етап. Аналіз показників грошового потоку (показників достатності грошового потоку, ліквідності та платоспроможності, ефективності грошового потоку тощо).

6-й етап. Аналіз факторів, що визначають стан грошових потоків.

Слід відмітити, що кожен із 6-ти виокремлених етапів аналізу грошових потоків підприємства можна поділити на певні підетапи. При цьому кожному підетапу буде притаманним своя система завдань, які потребують вирішення, свій метод або група методів і перелік показників.

Для того, щоб кожен етап аналізу слугував в цілому комплексному дослідженню грошових потоків і надавав вичерпну інформацію про стан і тенденції розвитку грошових потоків і причинно-наслідкові зв'язки між окремими процесами, для кожного етапу необхідно чітко прописати методи та систему аналітичних показників, які необхідно розрахувати та проаналізувати [3, с. 229-230].

Аналіз грошових потоків базується на інформаційних джерелах, які виходять з підсистем обліку, аудиту і зовнішніх джерел інформації.

Підсистема обліку забезпечує аналітиків в процесі аналізу грошових потоків показниками фінансового обліку, показниками аналітичного обліку, показниками управлінського обліку та нормативно-плановими

показниками.

Функція підсистеми аудиту забезпечити аналітичний процес достовірними і об'єктивними даними про грошові потоки.

Інформація яка надходить із зовнішнього середовища впливає на аналіз грошових потоків і містить такі дані: нормативно-регулюючі показники макроекономічного становища в країні, дані галузевого розвитку, господарсько-правові дані, дані про контрагентів підприємства (постачальників, покупців), дані про конкурентів підприємства, дані про стан матеріального ринку, дані про стан ринку капіталу, дані про стан фондового ринку, науково-технічну інформацію тощо.

Отже, результати аналізу грошових потоків цікавлять як внутрішніх (апарат управління, власників), так і зовнішніх користувачів (контролюючі органи, інвесторів, кредитори).

Список літератури:

1. Захарова Н.Ю. Управління грошовими потоками підприємств аграрного сектору економіки. URL: <http://elar.tsatu.edu.ua/bitstream/123456789/8114/1/2.pdf> (дата звернення: 07.10.2021).
2. Кошельок Г., Грінченко Р. Аналіз грошових потоків у системі управління підприємством. *Галицький економічний вісник*. 2020. № 2 (63). С. 231-242
3. Мельничук Г.С. Теоретичні аспекти проведення аналізу грошових потоків підприємства. *Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України*. № 2. 2018. С. 222-236.
4. Національне положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Затверджено Міністерством фінансів України від 07.02.2013 № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення: 20.09.2021).
5. Спільник І., Загородна О. Грошові потоки підприємства: комплексний аналіз за даними фінансової звітності. *Міжнародний науковий журнал*. 2017. №1 (7). С. 67–85.